

ХЫПАР

1999 сұлхи утă
уйăхĕн 30-мĕшĕнче
тухма пуçланă

ХУШМА ХУҢАЛАХ

50 (847) №, 2015, раштав/декабрь, 17

Хакĕ ирĕклĕ

12+

ШУПАШКАРТИ ТĖП ПАСАРТИ ХАКСЕМ

/раштав уйăхĕн 16-мĕшĕ тĕлне/

ПАХЧАҢИМĖҢ

Килограмм	тенкĕ
Ңерулми	14
Купăста	16
Сухан	25
Кишĕр	25
Ыхра	200-220
Хăяр	60-100
Кавăн	30
Хĕрлĕ кашман	25
Помидор	50-100
Пылак пăрăҢ	70-120
Тăварланă хăяр	130
ЙўҢетнĕ купăста	100-120

УЛМА-ҢЫРЛА

Панулми	35-80
ИҢем Ңырли	55-80
Апельсин	60-100
Лимон	110-140
Банан	55-65
Мандарин	80-100
Слива	70-90
Груша	70-90
Гранат	150-180
Хурма	55-90
Сырлан /облепиха/	200
Кĕтмĕл Ңырли	160
Шур Ңырли	160

ҢĖНĖХ-КĖРПЕ

Тулă ҢĖнĖхĕ	25
Вир кĕрпи	35
Хуратул -»-	62-66
Тулă -»-	32
Манна -»-	32
Рис -»-	59

***

Сахăр песукĕ	46
Пыл	350-450

АШ-КАКАЙ

Ėне ашĕ	200-380
Сысна ашĕ	200-380
Сурăх ашĕ	180-300
Пĕвер	150-200
Пўре	65-80
Чăх	250
Хур	350-400
Кăвакал	350-400
Кăрка	350-400
Кролики	350

***

Ңăмарта /теҢетке/	50-68

ПУЛĂ

Шăнтнă скумбри	200
-»- сельдь	180
Мойва	140
Треска	250
Горбуша	280
Шăла пулă /судак/	200
Ңупах /лещ/	100
Карп	200
Ңуйăн /сом/	220
Налим	200

СĖТ-ТУРĂХ

СĖт /литр/	35-40
Хайма	220
Тăпăрч	200-220
Сыр	350
Услам Ңу	220

Качака пăранласан

Ңулла качака туянтăм. КĖҢех вăл пăранламалла. Ңак вăхăтра апа мĕнле пăхасси, качака путекинне епле алла илсе Ңитĕнтересси пирки Ңырсан аванчĕ. **Екатерина ТРИФОНОВА.** Шăмăршă районĕ.

Качакана пăранлаттарасси яваплă тапхăр. Вильăх пĕтĕ чухне унпа тимлĕ пулмалла. Качака сывă пулсан унăн путекемсе те тĕрĕс-тĕкел Ңураласчĕ.

Пĕтĕ вильăха пахалăхлă апатпа тăрантармалла. Хĕллехи вăхăтра лĕп шыв памалла. Сивĕ шыв ĖҢтерсен качакан хырăм ўкме пултарать. Качака 5 уйăха яхăн пĕтĕ Ңурет. Юлашки икĕ уйăхра шăнасан, нўрĕкрен, витĕр Ңилтен упралмалла, ай сарăмне типĕ те таса тытмалла. Качака – тиреккен чĕрчун. Пĕтĕ вильăха шăннă е пăҢалнă апат пама юрамасть.

Пăранличчен 1 уйăх маларах апа сума пăрахмалла. Ңак тапхăрта качакана витаминлă апат кирлĕ. Пĕр-икĕ кашăк пурă ҢĖнĖхне туранă пахчаҢимĖҢе /кашман е купăста/ сапса памалла. Чĕрĕ хыр е чăрăш лăҢси каштахшар, типĕтнĕ милĕк Ңитерсен аван, Ңуламалли тăвар катăкĕ хумалла. Пĕтĕ качакана ытлашши нумай Ңитересрен те аҢрханмалла – пăранланă чухне йывăр килет. Вильăха кулленех ирĕке кăларса уҢалтармалла.

Качака тăракан пўлмене маларах лайăх тасатмалла, вăл ашă пулмалла. Пăранлас патнех Ңитнĕ качака витерен тухасшăнах мар, Ңилли карăнать, кучĕ хĕрелет. Пăранласси икĕ эрне юлсан апа чĕрĕ тымар ҢимĖҢе пама юрамасть, пăранланă хыҢҢан та икĕ-виҢĕ эрне типĕ апатпа тăрантармалла, Ңителĕклĕ лĕп шыв памалла.

ПăранласаҢнах путекем кăвапине 15 см татмалла. Таса пусма таткипе йăлмакаран Ңамсисене, пусне шăлса тасатмалла, кĕлеткине те сăтăрса типĕтмелле. Шăлни путекем юн Ңаврăнăшне, сывлăш Ңулне уҢҢа яма, вар-хырăма ĖҢлеттерме те пулăшать. Качака путеки 15 градус ашă витере те шăнса пăҢалма пултарать, апа ашă кирлĕ. Малтанхи сехетсенче апа пўрте

илсе кĕме юрат.

Путексене шывпа сума юрамасть, хăвăрт шăнса пăҢалма пултараҢҢĕ. Ңур сехетрен кăвапана кĕскетсе, 3-4 см хăварса спиртпа тасатнă хачăпа касмалла, кăвапана йод шĕвекĕпе йĕпетсе илмелле. Тĕпĕр чухне кĕскетсе каснă кăвапаран икĕ-виҢĕ сехетрен чĕрĕ юн тухни курăнать. Хăраса ўкме кирлех мар. Ахаль Ңипе спиртпа е водкапа йĕпетĕр те кăвапана Ңыхăр, вĖҢне тĕпĕр хутчен йодпа сĕрĕр. Ңипе салтмалла мар, 2 эрнере вăл кăвапапа пĕрле ўкет.

Путеке мĕн вăхăтран Ėмĕртмелле-ха? Пăранланă хыҢҢан 1-2 сехет яхăнĕнче путеке амăшĕн сĕтне Ėмĕртме тăрăшмалла. Ңакă унăн иммунитетне Ңирĕплетме кирлĕ. Пĕчĕк путеке ашĕнче иммун хўтлĕхĕн япалисем Ңук, тин пăранланă качака сĕтĕнче хўтлĕх – иммуноглобулин – питĕ нумай. Амăш сĕчĕ путеке хăвăрт лексен унăн вар-хырăмĕнче уҢаллă бактерисем вăй илсеҢĕ. Амăшĕн Ңилли маститпа Ңирлĕ, апа антибиотик эмелсемпе Ңиплетĕр пулсан, путеке амăш сĕчĕпе тăрантарма юрамасть. Кун пек чухне путеке ятарлă типĕтнĕ сĕте шывпа хутăштарса памалла.

Икĕ эрнере путеке вăхăт-вăхăт амăшĕнчен уйăрса типĕ апат Ңиме хăнăхтармалла. ҢемҢе утă, милĕк Ңакса памалла.

Малтанхи вăхăтра путекем амăшĕпе тăратсан лайăхрах. ВĖсем хăйсене кирлĕ чухлĕ сĕт Ėмсе илме пултараҢҢĕ. Ėмĕртнĕ чухне малтанхи вăхăтра путеке амăш чĕчине мĕнле хыпса туртине, сĕт Ėмсе кăларма пултарине Ңанаса тăмалла. Качакан 3-4 путеке Ңуралма пултарать. Кун пек чухне путекем пăхассине хуҢан хăй Ңине илмелле, унҢарăн вăйҢартарах путекем аталанаймасăр пĕтме пултараҢҢĕ. ВăйҢар путеке кĕленчерен Ėмкĕчпе Ėмĕртмелле.

Пĕр уйăхран путекем пĕчĕккĕн уйрăм Ңиме, шыв ĖҢме хăнăхтармалла. Ңĕр кашиччен амăшĕнчен уйăрса хупмалла. Ирхине качака сĕтне суса илмелле путекем амăш патне ямалла. Качака путекемсе виҢĕ уйăха Ңитсен вĖсене амăшĕнчен йăлтах уйăрмалла. Ку вăхăта вĖсем хăйсем тĕллĕн апатланма пултараҢҢĕ. Путексене витаминлă хутăш апат /комбикорм/ ўҢемне кура памалла. Ятарласа хатĕрленĕ комбикорм хутаҢĕ Ңинче путеке ўҢемне кура мĕнле виҢепе памаллине палăртни пулмалла. Качака путекем хăвăрт ўсет, 7-8 уйăх тĕлне Ңамрăк вильăх амăшĕнчен кашт ҢĕҢ пĕчĕкрех пулат, апа Ңуптарма юрат. ВиҢĕ Ңул тĕлне качака Ңитĕнсе Ңитет.

Пўлĕмри чечексем

Бегони

Бегони – Ңак чечеке нумай-ашĕ пĕлет, килти чўрече умĕнче тахҢанах ырăн тупнă вăл. Чечек юнтармăш мар, манса каймасан, шăваркаласа тăрсан хăйне пăхнăн савăнтаратех: Ңулсеренех ҢĕҢе Ңурса вăрах ларать.

Хальхи вăхăтра бегони 900 тĕрлĕ сортне палăртаҢҢĕ, гибридем те нумай. Хăш-пĕр бегонине ҢулҢишĕн – хитрен ешернĕшĕн – ўстереҢĕ. Пўртре тата ирĕкре Ңитĕнтермеллисем пур.

Бегоние пăхма ансат. Апа час-часах куҢарса лартмалла мар, сывлăш температури ыल्याне хăвăрт хăнăхать. Чечеке ҢĕҢе Ңурнă вăхăтра Ңутă ырăна лартмалла. Вăйлă Ңурăлаканнисене хĖвел пайăрки тўрĕ ўкесрен Ңўхе тюль карса упралмалла. ХĖлле ҢĕҢе Ңурма пикенчĕ пулсан, чечексене хушма Ңутă кирлĕ. ҢĕҢи Ңурăлса тăкăннă хыҢҢан чечеке кантармалла. Ку тапхăрта апа сахалрах шăвармалла, тутлăхлă япаласемпе апатлантармалла мар.

Чечеке Ңулла эрнере икĕ хутчен Ңĕр лайăх иҢленмелле шăвармалла. Шăрăх Ңанталăкра тăпра типсе каясран аҢрхамалла – час-часах шăвармалла. Кĕркунне сайрахах, хĖлле вара, чечек каннă вăхăтра, сайра ҢĕҢ шăвармалла. Ңуркунне ҢывхарнăҢемĕн тăтăшрах шыв сапмалла, чечекленнĕ вăхăтра тутлăхлă япаласемпе апатлантармалла.

Бегоние икĕ-виҢĕ Ңулта пĕрре куҢарса лартмалла. Икĕ пай Ңерем тăприне пĕр пай торф, пĕр пай тĕслĕк, каштак хăйăр хушса пăтралмалла. Куршак тĕпне чул, хăйăр хумалла, тăпра тултармалла та куршакран кăларнă тымара кивĖ тăпаран тасатса Ңĕнĕ тăпра-на лартмалла.

Бегоние туратран, тымар кашманне е тĕме пайласа Ėрчетмелле.

Кун мĕнне паллă

Раштав, 17 – РаҢҢей ХĖҢ-пашаллă вăйĖсен Ңар ракетчикĕн кунĕ.

Раштав, 18 – Мигрантсен пĕтĕм тĕнчере кунĕ. ЗАГС органĖсенче ĖҢлекенсен кунĕ.

Раштав, 19 – Чухăнсене пулăшмалли тата Ңак ĖҢе ялан таса пымаллине палăртмалли кун.

Раштав, 20 – Пĕтĕм тĕнчере пĕршухăшлăх кунĕ.

Раштав, 22 – РаҢҢейре – Энергетик кунĕ.

Раштав, 23 – Сноубордистсен пĕтĕм тĕнчере кунĕ.

Раштав, 24 – Католиксен соҢельникĕ /раштав умĕнхи кунĕ/.

ҢЫРТАР – 2016

«ХыпарҢар» пурнăҢ тунҢăх та кичем, ПĖР ТАХТАМАСĂР ҢЫРĂНСА ИЛСЕМ!

ХЫПАР	ХЫПАР – ЭРНЕКУН	КИЛ-ҢУРТ, ХУШМА ХУҢАЛАХ
Почта уйрăмĖсенче		
625,62 тенкĕ	325,92 тенкĕ	199,02 тенкĕ
«Советская Чувашия», «Чăвашпичет» киоскĖсенче		
288 тенкĕ	150 тенкĕ	114 тенкĕ
Редакция		
144 тенкĕ	90 тенкĕ	81 тенкĕ

Вулакансем ыйтнине

Пăчка кĕрпинче те
çĕрулми үсет

«Кил-сұрт, хушма хушалах» хаçатăн 48-мĕш номерĕнче çĕрулмине улăм айĕнче ўстери пирки сырнăччĕ. Кăсăкланса вуларăмăр. Тепĕр сұл хамăр та çак меслетпе улма лартса пăхасшăн. Çĕр есĕ çамăл мар, пилĕк-сұрăма самай тивет. Пирĕн хулар, Çĕмĕрлерĕ, йывăç тирпейлекен фабрика пур, пăчка кĕрпи нумай. Çĕрулмине пăчка кĕрпи юпилка/ айне лартма юрат-ши?

Роза ЧЕРМАКОВА.

Çĕмĕрле хули.

Ыйту хуравне шыраса Рассейри фермерсен уçă Интернет форумĕпе сыхăнтăм. Унта пăчка кĕрпи айĕнче çĕрулми лартас меслет юрăхлă пулни каларĕç. Çак есĕ аппаланакансем самай йышлă иккен. Ятарлă сăнавсем ирттерекенсем те пур. Хăшĕ çĕрулмине сĕнĕ пăчка кĕрпи айне лартать, хăшĕ – кивелнĕ "кĕрпе" айне. Сăнавсемпе паллашнă хыççăн çапларах пĕтĕмлетĕ тумă пулат. Сăнав ирттерекенсем те çак шухăша палăртасçĕ: пăчка кĕрпи айĕнче çĕрулми ситĕнтерме пулат. Анчах сĕнни айĕнче вăл лайăх ситĕнеймест – тутлăхлă япаласем илеймест.

Чи лайăххи – пĕр сұл нўрелсе кăштах çĕрĕшнĕ пăчка кĕрпи. Ёс йĕркине сапларах йĕркелемелле. Кĕркунне палăртнă лаптăка чавса тухмалла, суркунне çĕр ашăничен кĕтмелле. Тăпра сине тарăн мар йĕрсем тунă майăн шăтса тухнă сұм курака тăпăлтармалла. Касăсен хушшине ахаль тăпра лартнă чухнехинчен ансăртарак хăварма юрат, мĕншĕн тесен касăсене купаламалла мар. Йĕрсем сине улмана пăрахса е кăштах пусарса лартса пымалла, кашни кăка йывăç кĕлĕ сапмалла та пĕр шите яхăн /15-20 см/ пăчка кĕрпи сармалла. Çанталăк типĕ тăр-сан улма йăранне шăвармалла.

Специалистсем сирĕплетнĕ тăрăх кăштах çĕрĕшнĕ пăчка кĕрпинче çĕрулмине кирлĕ тутлăхлă япаласем сителĕклĕ. Унта азот, фосфор, кали, кальци пур. Çĕрулми сĕски сұрăлса тăкăннă хыççăн йăрана ёне каяшĕн шывĕпе шăвармалла. Апа сапла хатĕрлемелле: пĕр витре çĕрмен ёне каяшне икĕ витре шыв яраса пичкере е бакра пĕр эрне тытмалла, апа витре пусне 4 витре шывла хутăштарса уçă курмалла. Пăчка кĕрпи саланса каясран йăран хĕррине хăмапа картламалла. Йăрансене кăнтăртан сурçĕрелле тăрăххăн вырнаçтармалла. Кун

пек тусан çĕрулми кассисене хевел лайăх лекет.

Пăчка кĕрпинче ўснĕ çĕрулми таса тата яка, тĕрлĕ чир-чĕрпе аптрамасăр ситĕнет. Лартнă улма чирлĕ пулсан йĕпе-сапа çанталăкра çав чир палли тĕмри улмасене лекме пултарать, чылай чухне чир-чĕр лекмест те.

Пăчка кĕрпинче ўстернĕ çĕрулми лайăх упранать, унăн тути аван.

Эльвира ИВАНОВА хатĕрленĕ.

Тĕпелте чухне

Халва

2 стакан çанăх, 2 стакан сар сұ, сұр стакан ытла сахăр песукĕ, пĕр чĕптĕм ванилин кирлĕ.

Çатма сине 3-4 сантиметр хулăнăш çанăх хумалла, сұтă хăмăр тĕслĕ пуличчен ашаламалла. Кастрюле сұпа сахăр песукĕ ямалла, сахăр ирĕличчен сұлăм сине тытмалла, пăтратсах тăмалла. Ашаланă çанăхпа сăва хутăштармалла. Халвана çатăрка хут сине 5-6 сантиметр хулăнăш туса вырнаçтармалла, сивĕтмĕше хурса хытармалла.

Салат

1 кишĕр, 200 грамм чăх ашĕ /шăмăсăрри/, консервланă 100 грамм кăмпа, 200-шер грамм сырпа хура слива, 6 çамарта, кăштах майонез, ыхра, майăр кирлĕ.

Салата сийĕн-сийĕн хурса тухмалла.

Пĕрремĕш сий – шултра теркăпа хырнă çамарта. Иккĕмĕшĕ – вĕтетнĕ кишĕр. Виçĕмĕшĕ – вĕтĕ туранă чăх ашĕ. Тăваттăмĕшĕ – кăмпа. Пиллĕкмĕшĕ – теркăпа хырнă сыр. Юлашки сий – туранă хура слива. Сиелтен ыхрапа хутăштарнă майонез сĕрмелле, вĕтетнĕ майăр сапмалла.

Çанталăк

кăнтăрла çĕрле	Кун тăршшĕ	Уйăх кунĕ
17.12 - 11 - 10	17.12 06.56	7 у.к.
18.12 - 10 - 17	18.12 06.55	8 у.к.
19.12 - 9 - 5	19.12 06.55	уяăх тăхри
20.12 - 4 - 1	20.12 06.55	10 у.к.
21.12 + 3 + 3	21.12 06.55	11 у.к.
22.12 + 3 + 1	22.12 06.55	12 у.к.
23.12 - 4 - 5	23.12 06.55	13 у.к.

Кун тăршшĕ 6 сехет те 55 минут,
10 сехет те 40 минут-кĕскелет. Кун таврăнать. Çĕнĕ уйăх

Пилешĕм, пилеш...

Хаçата тах-çантанпах сырăн-са илетĕп, юратса вулатăп. Ман çакна пилĕ пĕлес килет. Пилеш йывăçне

мĕншĕн касма тата сунтар-

ма юрамасть? Мĕн ачаран ватăсем сапла каланине аста-ватăп. 63 сұла ситрĕм, пахчара чăрмантаракан пилешсене касма шикленетĕп. Сирĕnten ыйту хуравне кĕтетĕп.

В.ЧЕРНОВ.

Етĕрне районĕ.

Пилеш пирки халăхра каланисем чылай. Çакă чи малтанах пилеш усăллă, сиплĕ йывăç пулнине сыхăннă-тăр. Пилеш пиçĕ йывăç. Вăл лайăх авăнать, хушăлмасть. Унран килте усă курмалли ёс хатĕрĕсене чылай хатĕрленĕ. Кашта, пĕкĕ, кĕрĕпле-кĕресĕ аври, савăт-сапа т.ыт.те. Авал хăш-пĕр сĕршывсене пилешре асамлă вай пытарăннă тесе шухăшланă. Вăл «усал вайсене хирĕç тăрат, хайне пăхакан сынна хўтĕлет» тесе ёненĕ. Унăн сырлинчен шăрçасем туса çакнă, хĕл валли типĕтсе хатĕрленĕ.

Чăнах та пилеш сырлипе тĕрлĕ чир-чĕртен сипленме пулат. Суркунне типĕтсе хатĕрленĕ сырларан чей-компот вĕретсе ёсни авитаминозран упранма пулăш-

нă, вай кĕртнĕ. Унăн хуппинчен те тĕрлĕ отвар хатĕрленĕ. Усăлăхне, илемне кура çак йывăçа хисеплес-си, юратасси сирĕппеннĕ те ёнтĕ халăхра. Апа ахалех хуçса-касса пĕтересрен асăрханса каланисем вăхăт иртнĕсемĕн тĕшмĕш сĕмĕ йышăннă. Пилешре чăнах та асамлă хăват пуррине, тен, паянхи этем ёненсех те каймасть пулĕ.

Тĕрĕссипе вара пилеш ытти йывăç пекех. Вăл йĕри тавра хунавланса хайĕн сĕмйине аталантарма пăхать, хунавсене иртмесессĕн лаптăк чăтлăхланса каять, ытти вырăна пусарма пулать.

Мĕнпур йывăç-тĕме пăхса тăратпăр: туратсене иртетпĕр, касатпăр, лартатпăр. Пилеше те савнашкалах пăхмалла. Ёнчен те пилеше пачах касма юрамасть-тĕк унран пĕкĕ мĕнле авăтчĕç? Çавăнпа, тĕшмĕше уяса кăмăла ан пăсăр. Кил-сұрта, пахчана тирпейленĕшĕн никама та сылăх пулас сук, сăвап сĕç пулĕ.

Пилешпе сыхăннă каларăшсем, тупмалли юмахсем, халăх сăнанисем нумай.

● Пилеш сырли нумай пулсан хĕл вăрăм тата сивĕ килет.

● Пилеш сĕски сұрăлат – хăяр лартма юрат, йĕтĕн акасçĕ.

● Пилеш кая юлса сĕске сұрат – кĕр вăрăма тăсăлат.

«Юр пĕрчи» касатпăр

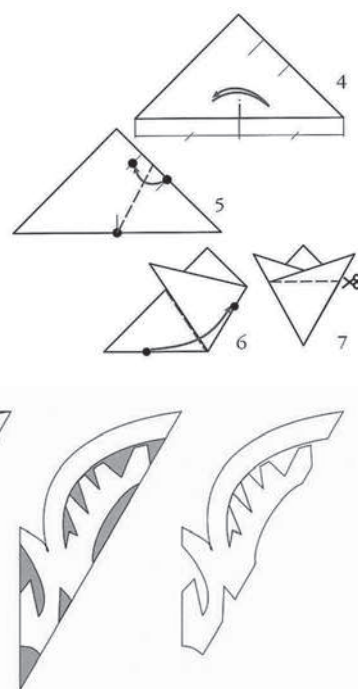
Çĕнĕ сұл сывхарса килет. Хутран касса кăларнă юр пĕрчипе чўречене илемлетме аван. Ача чухне кам юр пĕрчи касман-ши? Унашкалли сук пулĕ. Анчах унăн вăрттăнлăхĕсене пĕлсех кайма-стăмăр. Вĕсем кăнттармах пулса тухатчĕç. Çапах та хамăр алăпа хатĕрленĕ юр пĕрчирен пахи пулнă-ши?

Астасем вĕрентнĕ мелпе каснă юр пĕрчи вара ытарма сук хитре пулат. Апа тĕрлĕ тĕслĕ хутран кассасăн – пушшех те. Ахаль хачăсăр пусне вĕтĕ пайсене касса кăларма маникюр хаччи пулсан аван.

Хитре юр пĕрчи касасси хута тĕрĕс хушлатнинчен нумай килет. Хут хушлатма вĕренĕпĕр. Офис хутне биссектрисăпа /кĕтесле/ хушлатмалла та юлнă пайне касмалла – тăваткал /квadrat/ пулат. Халĕ тăваткал хутран ултă кĕтеслĕ юр пĕрчи валли тĕрĕс виçкĕтеслĕх хатĕрлетпĕр. Тăваткал хута хушлатса виçкĕтеслĕх тăватпăр. Вăрăм

енне – гипотенузăна аялалла тытатпăр, пĕр енĕн /катетăн/ варринĕ палăртатпăр. Виçкĕтеслĕхĕн тăррине – тўркĕтеслĕхе – катетра палăртнă йĕрпе хушлатса палăртатпăр та каллех каялла виçкĕтеслĕхе таврăнатпăр. Халĕ виçкĕтеслĕхĕн тĕпне – гипотенузăна – варринчен палăртатпăр. Аякĕнче /катетра/ палăртнă тĕле виçкĕтеслĕхĕн гипотенузăри варрипе хушлататпăр. Юлнă вĕçĕсене касса тĕрĕс виçкĕтеслĕх тăватпăр. Апа сұрмаран хушлатса тўркĕтеслĕ виçкĕтеслĕх тăватпăр. Ыкерчĕке лайăх пăхсасăн хута хушлатасси кăткăсах мар. Хачă тытса касасси сĕç юлат. Тĕксĕм тĕспе палăртни – касса пăрахмалли. Каснă хута асăрханулла ушатпăр. Юр пĕрчи хатĕр.

Виçкĕтеслĕхе хатĕрлесен унран хăвăра килĕшнĕ пек юр

пĕрчисем касса кăларма пултаратăр. Ачасем юр пĕрчи касма юратаççĕ, вĕсемпе ёслени уяв илемне ашăлăх кĕртĕ.

Сыхлăх

Хĕл сирĕн сұртшăн мĕнпе хăрушă?

– Хĕл ларнă, сивĕсем сывхарнă май сынсен хайсен сурчĕсен управлăхĕ пирки шухăшламаллах: хăрушсăрлăх мерисем йышăнмалла, страховани полисĕ туянса сыхланмалла, – тет РОСГОСТРАХ компани Чăваш филиалĕн директорĕн вак страховани енĕпе ёслекен заместителĕ Анатолий Печников. – Уйрăм сынсем пурăнакан вырăнсенчи суртсене пырса тивекен, чи анлă сарăлнă тата пысăк хăрушлăх – пушар. Вут-сұлăм ытларах чухне кăмакасемпе каминсем, сұрт-йĕре хутса ашăтмалли тĕрлĕ прибор юсавсăррипе алхасать. Çавăн пекех пушарсене электропроводка юсавсăрри, вут-сұлăмпа асăрханусăр пулни сăлтавласçĕ. Оперативлă кăтартусем тăрăх – сұлталак пусланнăранпа Чăваш Республикин территориянче 923 пушара регистрациленĕ. Сиен 76,65 млн тенкĕпе танлашнă.

Паллах, çакнашкал тĕслĕхсенче маларахах туяннă страховка кăна пысăк тăкаксенчен упрама пултарать. Страховани полисĕн тĕллевĕ – сұрта пушартан е вăрă-хурахран мар, сирĕн пурлăха сиен кўме пултарассипе сыхăннă финанс тăкакĕсенчен хўтĕлесси, кĕтмен инкекĕн уқса-тенкĕле сыхăннă сиенне саплаштарма пулăшасси, – аналантарать Анатолий Владимирович. – Инкеке, калăпăр, йăлара усă куракан газ сирпĕнини пула сұрт-йĕр, пурлăх пĕтĕмпех пĕтсен те страховани полисĕ пулсан сирĕн пурнăçа «нульрен»

пуçлама тивмĕ – тўснĕ сиене страховани компанийĕ саплаштарĕ, çак укçа сĕнĕ пурлăх туянма е сиенленнине юсама ситмелле.

Стандартлă полис тытăмне сұрт-йĕрпе сыхăннă тĕп мĕнпур хăрушлăха кĕртнĕ: пушар, шывла сиенленни, сұтçанталăк инкекĕсем, урăх сынсен правăна хирĕçле ёсĕсем. Полиспа хăвăрăн кўршĕсен умĕнчи граждана яваплăхăра та хўтĕлеме май пур. Ун пек чухне сирĕн айăппа вĕсен пурлăхĕ сиенленсен страховани компанийĕ вĕсем тўснĕ сиене саплаштарĕ.

Страховани полисĕн хакĕ пурлăх параметрĕсенчен тата килĕшĕве кĕртнĕ условисенчен килет, апа страхланă пурлăх хакне кура процентсемпе палăртасçĕ. Пурăнмалли суртсăр пусне килĕшĕве сĕр лаптăкĕ сичи мĕнпур хуралтăна, тĕслĕхрен, мунчана, сарая, ытти хуралтăна, сад инвентарьне, сұрт отделкине тата суртри пурлăха, сав шутра сĕтел-пукана, телевизора – электрочейник таранах – кĕртме пулат. Сăмах май, çак тапхăрта страховка туса перекетлеме те май пур. Росгосстрах сұлталак вĕсленичен ирттерекен, йăлана кĕнĕ «Сұрт-йĕре йўнĕпе страхламалли тапхăр» акципе килĕшўллĕн хайсен суртне страхламашкăн пирвайхи хут килĕшўтума шут тытнисем çак ёсĕ йўнĕрех ятарлă условисемпе пурнăçлама пултарасçĕ.

ФССН 07.12.2009 ç. панă С 097750 № лицензи.

21 тунти кун

1 КАНАЛ

5.00 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 1.00, 3.00 Новости
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!» 12+
10.55, 3.40 «Модный приговор»
12.15 Т/с «ПЕТЛЯ НЕСТЕРОВА» 12+
14.25, 15.15 «Время покажет» 16+
16.00 «Мужское / Женское» 16+
17.00 «Наедине со всеми» 16+
18.45 «Давай поженимся!» 16+
19.50 «Пусть говорят» 16+
21.00 «Время»
21.30 Т/с «ВРЕМЕННО НЕДОСТУПЕН» 12+
23.30 «Вечерний Ургант» 16+
0.00 «Познер» 16+
1.20, 3.05 Х/ф «ЯРОСТЬ» 18+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
9.55 «О самом главном»
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Местное время. Вести-Москва
11.55, 21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 «Наш человек» 12+
16.00 Т/с «ЗЕМСКИЙ ДОКТОР» 12+
18.15 «Прямой эфир» 16+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
23.55 «Честный детектив» 16+
0.50 Ночная смена. «Россия без террора. Чечня. Возрождение» «Прототипы. К-19» 16+
2.25 Т/с «ВСЕ НАЧАЛОСЬ В ХАРБИНЕ» 12+
3.25 «Вильям Похлебкин. Рецепты нашей жизни»
4.20 Комната смеха

ЧТВ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Вести-Чуашия. Утро
8.07-8.10, 8.35-8.41 Вести-Чуашия. Утро
9.00 Утренний гость. Премьера
Ма чуашском языке/
9.30-9.55 Вести. Интервью
11.35-11.55 Вести-Чăваш ен
14.30-14.50 Вести-Чуашия
17.30-17.50 Вести-Чăваш ен
19.35-20.00 Вести-Чуашия

НТВ

5.00, 6.05 Т/с «ТАКСИСТКА» 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 «НТВ утром»
8.10 «Утро с Юлией Высоцкой» 12+
9.00 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+
10.20 Т/с «ЛЕСНИК» 16+
12.00 Суд присяжных 16+
13.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+
16.20 Т/с «ЛИТЕЙНЫЙ» 16+
18.00 «Говорим и показываем» 16+
19.40 Т/с «ДРУГОЙ МАЙОР СОКОЛОВ» 16+
23.30 «Анатомия дня»
0.10 Т/с «ШАМАН» 16+
2.05 Главная дорога 16+
2.40 Дикий мир 0+
3.05 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
3.10 Центр помощи «Анастасия» 16+
4.00 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
КОМИТЕТ» 16+

ЧĂВАШ РАДИО
«РАСҖЕЙ РАДИО»
КАНАЛĖПЕ

6.10 Анонс передач
6.15 События
6.27 Салтак пăтти
6.40 Столичный курьер
6.54 Юрă саврамĕ
6.58-7.00 Погода
* * *

7.10 Жемчужина Поволжья
7.33 Паянхи кун
7.37 Сула тухсан
7.51 Мы – вместе
7.58-8.00 Погода
* * *

12.10-13.00 День за днем.
Радиожурнал * * *

18.10 Сĕнĕ хыпарсем
18.24 От 2 до 5
18.29 Библия сегодня
18.39 Каҫхи юмах
18.49-19.00 Вести-Чуашия

22 ытлари кун

1 КАНАЛ

5.00 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.15, 3.00 Новости
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!» 12+
10.55, 3.35 «Модный приговор»
12.15, 21.35 Т/с «ВРЕМЕННО НЕДОСТУПЕН» 12+
14.30, 15.15 «Время покажет» 16+
16.00 «Мужское / Женское» 16+
17.00 «Наедине со всеми» 16+
18.45 «Давай поженимся!» 16+
19.50 «Пусть говорят» 16+
21.00 «Время»
23.40 «Вечерний Ургант» 16+
0.30 «Структура момента» 16+
1.35, 3.05 Х/ф «ДЕВУШКА НОМЕР 6» 16+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
9.55 «О самом главном»
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Местное время. Вести-Москва
11.55, 21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 «Наш человек» 12+
16.00 Т/с «ЗЕМСКИЙ ДОКТОР» 12+
18.15 «Прямой эфир» 16+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
23.55 Вести.doc 16+
1.35 Ночная смена. «Москва таинственная» «Смертельные опыты. Лекарства» 12+
3.10 Т/с «ВСЕ НАЧАЛОСЬ В ХАРБИНЕ» 12+
4.10 Комната смеха

ЧТВ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Вести-Чуашия. Утро
8.07-8.10, 8.35-8.41 Вести-Чуашия. Утро
9.00 Утренний гость. Премьера
Ма чуашском языке/
9.30-9.55 Вести. Интервью
11.35-11.55 Вести-Чăваш ен
14.30-14.50 Вести-Чуашия
17.30-17.50 Вести-Чăваш ен
19.35-20.00 Вести-Чуашия

НТВ

5.00, 6.05 Т/с «ТАКСИСТКА» 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 «НТВ утром»
8.10 «Утро с Юлией Высоцкой» 12+
9.00 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+
10.20 Т/с «ЛЕСНИК» 16+
12.00 Суд присяжных 16+
13.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+
16.20 Т/с «ЛИТЕЙНЫЙ» 16+
18.00 «Говорим и показываем» 16+
19.40 Т/с «ДРУГОЙ МАЙОР СОКОЛОВ» 16+
23.30 «Анатомия дня»
0.10 Т/с «ШАМАН» 16+
2.05 Главная дорога 16+
2.40 Дикий мир 0+
3.05 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
3.10 Центр помощи «Анастасия» 16+
4.00 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
КОМИТЕТ» 16+

ЧĂВАШ РАДИО
«РАСҖЕЙ РАДИО»
КАНАЛĖПЕ

6.10 Вести-Чуашия
6.24 Анонс передач
6.26 Юрă саврамĕ
6.31 Кăмăлтан. Ирхи концерт
6.40 Столичный курьер
6.54 Юрă саламĕ
6.58-7.00 Погода
* * *

7.10 Вести-Чуашия
7.23 Паянхи кун
7.27 Будьте здоровы
7.37 Вăрçă ачисем
7.47 Олимпийские горизонты
7.55-8.00 Юрă саврамĕ
* * *

12.10-13.00 День за днем.
Радиожурнал * * *

18.10 Сĕнĕ хыпарсем
18.24 Остров молодых
18.39 Каҫхи юмах
18.49-19.00 Вести-Чуашия

23 юн кун

1 КАНАЛ

5.00 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.15, 3.00 Новости
9.20, 4.10 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!» 12+
10.55 «Модный приговор»
12.15, 21.35 Т/с «ВРЕМЕННО НЕДОСТУПЕН» 12+
14.30, 15.15 «Время покажет» 16+
16.00, 3.15 «Мужское / Женское» 16+
17.00 «Наедине со всеми» 16+
18.45 «Давай поженимся!» 16+
19.50 «Пусть говорят» 16+
21.00 «Время»
23.40 «Вечерний Ургант» 16+
0.30 «Политика» 16+
1.35, 3.05 Х/ф «ПРИЗРАК В МАШИНЕ» 16+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
9.55 «О самом главном»
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Местное время. Вести-Москва
11.55, 21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+
14.50, 4.45 Вести. Дежурная часть
15.00 «Наш человек» 12+
16.00 Т/с «ЗЕМСКИЙ ДОКТОР» 12+
18.15 «Прямой эфир» 16+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
23.00 Специальный корреспондент 16+
0.40 Ночная смена. «Договор с кровью» 12+
2.40 Т/с «ВСЕ НАЧАЛОСЬ В ХАРБИНЕ» 12+
3.40 Комната смеха

ЧТВ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Вести-Чуашия. Утро
8.07-8.10, 8.35-8.41 Вести-Чуашия. Утро
9.00 Доступная среда. С сурдо-переводом. Премьера
9.15 Наши сказки. Премьера
9.30 Чебоксарские адреса
9.40-9.55 Активная молодежь. Премьера
11.35-11.55 Вести-Чăваш ен
14.30-14.50 Вести-Чуашия
17.30-17.50 Вести-Чăваш ен
19.35-20.00 Вести-Чуашия

НТВ

5.00, 6.05 Т/с «ТАКСИСТКА» 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 «НТВ утром»
8.10 «Утро с Юлией Высоцкой» 12+
9.00 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+
10.20 Т/с «ЛЕСНИК» 16+
12.00 Суд присяжных 16+
13.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+
16.20 Т/с «ЛИТЕЙНЫЙ» 16+
18.00 «Говорим и показываем» 16+
19.40 Т/с «ДРУГОЙ МАЙОР СОКОЛОВ» 16+
23.30 «Анатомия дня»
0.10 Т/с «ШАМАН» 16+
2.05 Квартирный вопрос 0+
3.05 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
3.55 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+

ЧĂВАШ РАДИО
«РАСҖЕЙ РАДИО»
КАНАЛĖПЕ

6.10 Вести-Чуашия
6.24 Анонс передач
6.26 Хамăр ял
6.34 Ирхи концерт
6.40 Столичный курьер
6.54 Юрă саврамĕ
6.58-7.00 Погода
* * *

7.10 Вести-Чуашия
7.23 Паянхи кун
7.26 Эра: экономика, расчет, анализ
7.37 Права потребителя
7.43-8.00 Ирхи концерт
* * *

12.10-13.00 Самое время.
Прямой эфир * * *

18.10 Сĕнĕ хыпарсем
18.24 Юрă саврамĕ
18.29 Будни ЖКХ
18.39 Чĕрĕ шыв
18.49-19.00 Вести-Чуашия

24 кёснерни кун

1 КАНАЛ

5.00 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.15, 3.00 Новости
9.20, 4.25 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!» 12+
10.55, 3.25 «Модный приговор»
12.15, 21.35 Т/с «ВРЕМЕННО НЕДОСТУПЕН» 12+
14.30, 15.15 «Время покажет» 16+
16.00 «Мужское / Женское» 16+
17.00 «Наедине со всеми» 16+
18.45 «Давай поженимся!» 16+
19.50 «Пусть говорят» 16+
21.00 «Время»
23.40 «Вечерний Ургант» 16+
0.30 «На ночь глядя» 16+
1.25, 3.05 Х/ф «ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ» 12+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
9.55 «О самом главном»
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Местное время. Вести-Москва
11.55, 21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 «Наш человек» 12+
16.00 Т/с «ЗЕМСКИЙ ДОКТОР» 12+
18.15 «Прямой эфир» 16+
20.50 Спокойной ночи, малыши!
23.00 «Поединок» 12+
0.40 Ночная смена. «Декабристы. Испытание Сибирью» «Храбрые сердцем»
«Хочу стать спасателем» 12+
3.00 Т/с «ВСЕ НАЧАЛОСЬ В ХАРБИНЕ» 12+
4.00 Комната смеха

ЧТВ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Вести-Чуашия. Утро
8.07-8.10, 8.35-8.41 Вести-Чуашия. Утро
9.00 Доступная среда. С сурдо-переводом. Премьера
9.15 Наши сказки. Премьера
9.30 Чебоксарские адреса
9.40-9.55 Активная молодежь. Премьера
11.35-11.55 Вести-Чăваш ен
14.30-14.50 Вести-Чуашия
17.30-17.50 Вести-Чăваш ен
19.35-20.00 Вести-Чуашия

НТВ

5.00, 6.05 Т/с «ТАКСИСТКА» 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 «НТВ утром»
8.10 «Утро с Юлией Высоцкой» 12+
9.00 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+
10.20 Т/с «ЛЕСНИК» 16+
12.00 Суд присяжных 16+
13.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+
16.20 Т/с «ЛИТЕЙНЫЙ» 16+
18.00 «Говорим и показываем» 16+
19.40 Т/с «ДРУГОЙ МАЙОР СОКОЛОВ» 16+
23.30 «Анатомия дня»
0.10 Т/с «ШАМАН» 16+
2.00 «Дачный ответ» 0+
3.05 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
2.00 «Дачный ответ» 0+
3.05 Т/с «СЛЕДСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ» 16+

ЧĂВАШ РАДИО
«РАСҖЕЙ РАДИО»
КАНАЛĖПЕ

6.10 Вести-Чуашия
6.24 Анонс передач
6.26 Юхма енĕм – Патăрьел
6.31 Спорт площадки
6.40 Столичный курьер
6.54 Юрă саврамĕ
6.58-7.00 Погода
* * *

7.10 Вести-Чуашия
7.22 Паянхи кун
7.27-8.00 Открытая студия
* * *

12.10-13.00 День за днем.
Радиожурнал * * *

18.10 Сĕнĕ хыпарсем
18.24 Шăнкăрав
18.49-19.00 Вести-Чуашия

25 эрне кун

1 КАНАЛ

5.00 «Доброе утро»
9.00, 12.00, 15.00, 18.00 Новости
9.20, 5.15 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!» 12+
10.55 «Модный приговор»
12.15 Т/с «ВРЕМЕННО НЕДОСТУПЕН» 12+
14.30, 15.15 «Время покажет» 16+
16.00 «Мужское / Женское» 16+
17.00 «Жди меня»
18.45 «Человек и закон» 16+
19.50 «Поле чудес» 16+
21.00 «Время»
21.30 «Голос» Финал 12+
0.00 «Вечерний Ургант» 16+
1.00 Х/ф «ФАРГО» 16+
2.50 Х/ф «ВОЗДУШНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ» 16+

РОССИЯ 1

5.00, 9.15 Утро России
9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 17.50, 20.00 Вести
9.55 «О самом главном»
11.35, 14.30, 17.30, 19.35 Местное время. Вести-Москва
11.55 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 «Наш человек» 12+
16.00 Т/с «ЗЕМСКИЙ ДОКТОР» 12+
18.15 «Прямой эфир» 16+
21.00 «Новая волна-2015»
Юбилейный концерт Валерия Леонтьева
0.40 Х/ф «ПЛОХАЯ СОСЕДКА» 12+
2.45 «Гуд бай, Америка. Композитор Зацепин» 12+
3.45 Комната смеха

ЧТВ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Вести-Чуашия. Утро
8.07-8.10, 8.35-8.41 Вести-Чуашия. Утро
9.00 Главная тема. Премьера
9.15-9.55 Телеюрь. Премьера
11.35-11.55 Вести-ПФО
14.30-14.50 Вести-Чуашия
17.30-17.50 Вести-Чăваш ен
19.35-20.00 Вести-Чуашия

НТВ

5.00, 6.05 Т/с «ТАКСИСТКА» 16+
6.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
7.00 «НТВ утром»
8.10 «Утро с Юлией Высоцкой» 12+
9.00 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+
10.20 Т/с «ЛЕСНИК» 16+
12.00 Суд присяжных 16+
13.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие
14.00 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+
16.20 Т/с «ЛИТЕЙНЫЙ» 16+
18.00 «Говорим и показываем» 16+
19.40 Т/с «ДРУГОЙ МАЙОР СОКОЛОВ» 16+
23.30 «Большинство»
0.30 «Время Г» с Вадимом Галыгиным 18+
1.00 Х/ф «ПРО ЛЮБОВЬ» 16+
2.55 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+
3.35 Т/с «ЧС - ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ СИТУАЦИЯ» 16+

ЧĂВАШ РАДИО
«РАСҖЕЙ РАДИО»
КАНАЛĖПЕ

6.10 Вести-Чуашия
6.24 Анонс передач
6.26 Чăваш тĕнчи
6.35 Юрă саврамĕ
6.40 Столичный курьер
6.54 Юрă саврамĕ
6.58-7.00 Погода
* * *

7.10 Вести-Чуашия
7.23 Паянхи кун
7.28 Из сводок МВД
7.38 Ёмёр сакки сарлака
7.48-8.00 Поэзи сăлкуçĕ
* * *

12.10-13.00 День за днем.
Радиожурнал * * *

18.10 Сĕнĕ хыпарсем
18.25 Араскал
18.49-19.00 Вести-Чуашия

26 шăмат кун

1 КАНАЛ

5.50 Т/с «НОЧНЫЕ ЛАСТОЧКИ» 12+
6.00, 10.00, 12.00, 18.00 Новости
6.10 «Ночные ласточки» 12+
8.00 «Играй, гармонь любимая!»
8.40 «Смешарики. Новые приключения»
9.00 «Умницы и умники» 12+
9.45 «Слово пастыря»
10.15 «Смак» 12+
10.55 «Голос» На самой высокой ноте» 12+
12.10 «Идеальный ремонт»
13.10 «На 10 лет моложе» 16+
14.00 «Теория заговора» 16+
14.50 «Голос» Финал 12+
17.10 «Следствие покажет» с Владимиром Маркиным 16+
18.10 «Кто хочет стать миллионером?»
19.10 Праздничный концерт к Дню спасателя
21.00 «Время»
21.20 «Сегодня вечером» 16+
23.00 «Что? Где? Когда?» Зимняя серия игр. Финал года
0.40 Х/ф «ОСОБО ОПАСНЫ» 18+
3.10 Х/ф «ВЫДУМАННАЯ ЖИЗНЬ ЭББОТОВ» 16+
5.10 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1

4.50 Х/ф «ИСТОРИЯ ЛЮБВИ, ИЛИ НОВОГОДНИЙ РОЗЫГРЫШ» 12+
6.35 «Сельское утро»
7.05 Диалоги о животных
8.00, 11.00, 14.00 Вести
8.10, 11.10, 14.20 Местное время. Вести-Москва
8.20 МУЛЬТ утро
9.30 «Правила движения» 12+
10.25 «Личное. Светлана Немоляева» 12+
11.20 «Две жены» 12+
12.05, 14.30 Х/ф «ТРОПИКА ВДОЛЬ РЕКИ» 12+
16.25 «Знание - сила»
17.30 «Главная сцена» Полуфинал
20.00 Вести в субботу
21.00 Х/ф «ПЯТЫЙ ЭТАЖ БЕЗ ЛИФТА» 12+
0.50 Х/ф «ТАМ, ГДЕ ЕСТЬ СЧАСТЬЕ ДЛЯ МЕНЯ» 12+
2.50 Х/ф «ОДУВАНЧИК» 12+
4.45 Комната смеха

ЧТВ

8.10 Вести-Чăваш ен
8.20-9.30 Для вас, любимые. Концерт по заявкам
14.20-14.30 Вести-Чуашия

НТВ

4.45 Т/с «ТАКСИСТКА» 16+
5.35, 0.55 Т/с «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ» 16+
7.25 Смотр 0+
8.00, 10.00, 13.00, 16.00 Сегодня
8.15 «Жилищная потеря Плюс» 0+
8.45 «Медицинские тайны» 16+
9.25 «Готовим с Алексеем Зиминным» 0+
10.20 Главная дорога 16+
11.00 Кулинарный поединок с Дмитрием Назаровым 0+
11.55 Квартирный вопрос 0+
13.20 «Поедем, поедим!» 0+
14.10 Своя игра 0+
15.00 «Фрукты» Научно-популярный цикл Сергея Малоземова «Еда живая и мертвая» 12+
16.20 Т/с «ЛИТЕЙНЫЙ» 16+
18.00 Следствие вели...16+
19.00 «Центральное телевидение» с Вадимом Такменевым
20.00 «Новые русские сенсации» 16+
21.00 Ты не поверишь! 16+
22.00 «50 оттенков. Белова» 16+
23.00 Х/ф «ГОСТЬ» 16+
3.00 Дикий мир 0+

ЧĂВАШ РАДИО
«РАСҖЕЙ РАДИО»
КАНАЛĖПЕ

7.10 Вести-Чуашия
7.23 Анонс передач
7.25 Паянхи кун
7.31 Столичный курьер
7.42 С нами Бог
7.57-8.00 Юрă саврамĕ
* * *

12.10 Точка роста
12.28 Килте пёсрер-ха
12.34-13.00 Эсир юратнă юрă-кĕвĕ * * *

Шифер сарлампа

Сурт тарине витне шифера мёнле сарламалла-ши? Ку ыйту мана кәна мар, харпәр хай вайё-пе сурт лартаканесе чылайашне кәсәклантарат тесе шухашлатп.

Владимир П.

Нумайаше пуранмалли пурт тата терле хуралта сивиттине /тар-рине/ хумла асбестла цемент листасемпе /шиферпа/ виттине асар-хама пулат. Вәл пәхма илемле, витсе хунә хысән унпа ним чухлө те таакланма кирлө мар. 20-30 султан кая мар чатать шифер.

Хусаләх таварсем сутакан пы-сәк лавккасенче сарпа витне шифер та туянма пулат-ха паллах.

Сарламан шиферпа витне суртән сийе вәхәт иртнәсемән тәссәрленет: шифер суралат. Нумай чухне сәкә сурт лартаканесе тивәстермест, аһа вәсем сарлама тарашасе.

Шифера сарлама пулат тата сапла туни усалла та. Сарланә шифер йөпенсе каясан хәрушә мар, вәл патракланмасть, нумай-рах түсет. Унсәр пуһне, ун пек пурт илемлөх куранат, сурт архитек-турине сәкә хайневерлөх кертет.

Шифера сурта тата атмосфера ушһанәвесе тәме пултаракан сулла сарпа е эмаһпе сарласе. Сулла сарасенчен «тимәр сурин», эмаһсенчен ПФ-115, ПФ-133 тата ПФ-1123 ятлесе уйрама паха. Кунсәр пуһне, ВН-30 сарпа тата КО-174 эмаһпе уса курма пулат. Сарпа е эмаһпе уса курас умен инструкции ләйәх паллашәр.

Шиферпа витне пурт сивиттине сарлас умен терлө сүп-сапан, ту-санран ләйәх тасатмалла.

Хәвел пәсертекен е сумәр сәва-кан вәхәтра, сумәр шыве е сыв-ләм типмәсәр, саван пекех сыв-ләш температури +3 градусан сивәрех чухне сарлама юрамасть.

Шифера сарпа икә хут витмеле. Сәрә сирәп лартәр тесен аһа малтан олифәпа е ятарлә шөвөке /грунтовка/ витме ан манәр. Вәсемпе хәсан тата мөнле уса кур-малли синчен инструкции кәтар-тә. Олифа тата унпа хәтерлене сәрә ләйәх лартәр тесен вәсене 50 градус таран аһәтмалла. Ан-чах суллам синче мар, сәрә банки-не вәри шыв савәтне лартас. Сә-рәна сүхерех сийе витме тараш-малла. Кашни сийе типме сывләш температури 10-15 градус аһә чух-не 24-36 сехетрен кая мар кирлө.

Шифера сарлама алюмин сә-рәпа та уса курма юрат. Аһа хә-вәр та тума пултаратәр. Алюмини пудрине ХВ-784 е ГФ-166 лак сине яраса ләйәх пәтратмалла. Аһа лак йывәрәшән 6-10 проценчә чухлө илмелле. Хәтер сарпа 7 сехет хушинче уса курмалла.

Шифер йөпенсе кукарласан, аһа саван пекех шал енчен оли-фәпа е грунтовка витме юрат.

Пәр таваткал метр лапәка витме 100 грамм олифа е ятарлә шөвөк, 150-200 грамм сулла сәрә е эмаһ кирлө.

Пәрре сарлани 5-8 сула пырат. Ун хысән тепре сарламалла.

В.ИВАНОВ инженер-строитель хуравланә.

Мини-тракторы, мотобуксиров-
щики, **МОТОБЛОКИ**, косилки
роторные, двигатель дизельный
18 л. с., доильные аппараты.
Ремонт. Гарантия.
Маг. «Каскад», г. Чебоксары,
ул. Университетская, 10,
ост. «ул. Ахазова». Тел. 41-59-83.

МОТОБЛОКИ.
Ставио двигателя
"Subaru" /пр-во Япония/
на отечественные мотоблоки.
Маг. "Каскад", г. Чебоксары,
ул. Университетская, 10, ост.
"ул. Ахазова". Тел. 41-59-83.

ПУЛШУ / УСЛУГИ

36.Известный чебоксарский экстрасенс, хиромант – сниму пор-чу, поставлю защиту, помогу в реше-нии семейных и финансовых проблем. Т. 89063808628.

38.ЧИСТКА КОЛОДЦЕВ. Т. 8-967-471-50-70.

45.Лечение алкоголизма, та-бакокурения. Т.: 8/8352/ 215345, 89199785855. Лиц. 5001001230 от 08.06.2007. Имеются противопоказания, про-консультируйтесь со специалистом.

46.Бурение колодцев, углубле-ние; продажа и д-ка ж/б колец. bur.21.ru. Т. 89053434207.

51.Бурение колодцев, скважин; кольца колодезные высококаче-ственные. Доставка. Тел.: 8-927-847-71-43, 89373790080.

57.Свадьбы, юбилеи – тамада, диджей, «Уяв». Т. 89373756378, Мила.

ЁС / РАБОТА

54.МОНОЛИТЧИКИ в г. Йошкар-Ола. Куб – 2500 руб. Жилье, питание. Т.: 89176737773, 89625997773.

126.Монолитчики, плотники, монтаж-ники, шлифовщики, каменщики, свар-щики. Питание, спецодежда. Вахта. Тел. 8-925-002-22-38.

77.НАТЯЖНЫЕ ПОТОЛКИ – за 1 день. Т. 8-937-397-24-42.

152.Бурение скважин на воду. Т. 8-960-302-12-93.

269.Профессиональное уте-пление домов ЭКОВАТОЙ и ПЕ-НОИЗОЛОМ. Гарантия на монтаж. Новогодние скидки. Т. 89196691666.

617.Бурение колодцев, сква-жин. Т.: 89674703824, 89279905481.

664.Утепление ЭКОВАТОЙ до-мов, стен, чердаков, полов, мансард. Скидки. Т. 89176627164.

745.Утепление домов ПЕ-НОИЗОЛОМ. Гарантия. Скидки. Т. 380373.

750.Веселая тамада. Т. 89373935779.

837.Бурение скважин на воду. Т. 8-906-381-60-37.

СУТАТАП / ПРОДАЮ

1.Качественную фабричную МЕБЕЛЬ по доступным ценам: стенки, прихожие, шкафы, комоды, столы, кровати. Доставка, сборка. Скидки, рассрочка. Салон «Express Комфорт»: м-н «Экспресс»; вещ. рынок «Ярмарка»; МТВ-Центр – 4-й эт.; «Северная» ярмарка Т.: 46-55-44, 8-953-899-82-24. Сайт: www.ex-comfort.ru.

2.АКЦИЯ! БЛОКИ КЕРАМЗИТОБЕ-ТОННЫЕ, пропаренные, вибропрессо-ванные 20х20х40 – 32 руб., 12х20х40 – 27 руб., 9х20х40 – 23 руб. Высокое качество. Доставка манипулятором. Т. 8-967-470-46-77.

3.АКЦИЯ! КОЛЬЦА железобетонные для колодцев и канализаций 0,7; 1; 1,5м. Бурение. Д-ка манипул-м. Т. 8-967-470-46-77.

4.Пластиковые ОКНА и натяжные по-толки. Низкие цены. замер. Д-ка. Т. 8-927-668-43-82.

5.БЛОКИ керамзитобетонные 20х20х40, 12х20х40, 9х20х40 пропаренные, гидро-ви-бропрессованные, заводские от произво-дителя – недорого, **цемент, песок.** Доставка. Разгрузка. Без выходных. Кассовый чек, документы. Т. 8-960-301-63-74.

7.ГРАВМАССУ, песок, щебень, керам-зит. Д-ка. Т. 8-927-668-97-13.

8.Гравмассу, песок, щебень, торф, кирп. бой, **керамзлит, керамзит.** Пенсионерам, уч. ВОВ скидки. Т. 8-905-199-01-22.

9.ГРАВМАССУ, песок, щебень, ке-рамзит. Дешево. Т. 89033583021.

10.Сетку-рабицу от производителя – более 80 видов, **сетку** сварную – более 30 видов, **профнастил**, гвозди, **столбы**, проволоку. Изготовление ворот, калиток. Доставка. Выездная сварка /генератор/. Грузоперевозки. Т.: 68-05-67, 34-70-70.

11.Срубы на заказ. Т. 37-28-74.

12.Профнастил, металлочерепицу, **оцинковку** рул., листовую, трубы профильные, водостоки, **металлосай-динг.** Согнем любые доборные элементы для кровли и фасада. Т. 44-44-33.

15.Кирпич, БЛОКИ. Т. 8-961-339-33-63.
20.КИРПИЧ – 50 видов. Д-ка. **Новогод-ние скидки.** Т. 89276678378.

21.Керамблоки, гравмассу, песок. Т.: 8-903-345-63-07, 8-917-675-75-28.

22.Немецкие ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер, доставка – бесплатно. Без вых. Т. 8-927-855-83-55.

24.ГРАБЛИ, косилки, сажалки, **ко-палки,** окучники, опрыскиватели, погруз-чики, БДФ. **Низкие цены.** Доставка. Т. 89278533596.

26.КЕРАМБЛОКИ /20х20х40, 12х20х40, 10х20х40/, **керамзит** в мешках, **це-мент,** кирпич, **колодезные КОЛЬЦА.** Т. 89033468556.

29.Косилки, грабли, фрезы, погруз-чики, опрыскиватели, **картофелеса-жалки,** доильные аппараты. **ОПТОВЫЕ ЦЕНЫ! ДОСТАВКА!** Т.: 89379559802, 89373758095.

30.Гравмассу, песок, щебень, ке-рамзит. Д-ка. Т. 89053465671.

33.КИРПИЧ М125, М150; керамблок. Доставка. Т. 89033220208.

34.Гравмассу, песок, щебень. Услуги крана. Доставка до 25 тн. Т.: 89176500385, 89603073399.

35.Пластиковые ОКНА, металлические **ДВЕРИ.** Бесплатно: замер, доставка, де-монтаж. **Гарантия 15 лет. Рассрочка.** Скидки. Т. 8-937-391-39-91.

40.ПИЛОМАТЕРИАЛ /хвоя, береза, дуб, липа, осина/, **срубы, дрова, горбыль.** Т. 8-903-389-14-00.

42.Керамблоки 12х20х40, 20х20х40, **кольца колодезные** – диам. 1,5 м; 1 м; 0,8 м; 0,7 м; 0,45 м. Доставка. **Бурение.** Т.: 8-987-666-41-40, 8-937-010-01-41.

ПЕЛТЕРУ

САНАТОРИЙ "НАДЕЖДА"

УВАЖАЕМЫЕ ТРУЖЕНИКИ СЕЛА!

Санаторий «Надежда»

поздравляет Вас с Новым годом и приглашает на рождественские скидки!

Только с 11 января по 24 января 2016 года стоимость санаторно-курортной путёвки (10 дней)

21000 рублей

16000 рублей!

В стоимость включены проживание, питание, лечение.

К ВАШИМ УСЛУГАМ:

- уникальные методы лечения различных заболеваний;
- 4-разовое питание /заказное меню/;
- сауна 2 раза в неделю; ● бассейн ежедневно.

Наличие санаторно-курортной карты обязательно!

Спешите! Количество путёвок ограничено!

Справки по тел.: (8352) 77-04-04, 77-12-70

г.Новочебоксарск, ул.Набережная, 46

Лицензия ЛО-21-01-001130 от 05.08.2014 выдана Министерством здравоохранения и соцразвития Чувашской Республики.

ИМЕЮТСЯ ПРОТИВОПОКАЗАНИЯ. ПРОКОНСУЛЬТИРУЙТЕСЬ СО СПЕЦИАЛИСТОМ

ТУЯНАТАП / КУПЛЮ

18.Бычков, тёлөк, коров, лошадей. Т. 8-962-599-47-06.

39.Коров, бычков и лошадей. Т. 8-960-310-98-78.

50.Коров. Т. 89278508564.

403.КРС – по высоким ценам. Т. 8-906-132-76-04.

800.Дом в любом состоянии. Т. 8-902-663-90-45.

834.Шкуры КРС – дорого. Т.: 8-917-666-04-44, 8-987-126-02-23.

75.Дымоходные трубы из нерж. ста-ли. Аргонная сварка, медь, нержавеющейка. Т. 44-44-33.

76.Срубы с комплектацией "под ключ". **Липовые срубы** – на заказ. Доставка. Т. 89379528467, Владимир.

93.Кирпич красный одинарный, полутор-ный, силикатный, облицовочный /все цвета/, половняк, **КББ** /20х20х40, 20х12х40/, **грав-массу,** керамзит. Доставка. Разгрузка кран-манипулятором. Т.: 44-20-97, 89033582097.

154.ОКНА и ПОТОЛКИ – немецкое качество. Монтаж по ГОСТу. Пенсионе-рам скидки. Рассрочка. Т. 89176627164.

241.Бетон, раствор с зимней добавкой, **фунд. блоки,** плиты перекрытия, перемычки, **доски.** Д-ка. Дешево. Т. 89278535732.

727.Керамзитобетонные БЛОКИ 20х20х40, 12х20х40, пропаренные. До-ставка манипулятором. Т.: 89050284130, 89033462293.

759.Тёрлө тәслө лайәх таптарнә кәрхи сәм. Т. 89170664146.

797.КВАРТИРЫ в Чебоксарах от 1 млн. руб. Ипотека. Т. /8352/ 37-27-23, 8-927-667-01-19.

814.БОЧКИ 200 л., металлические с крышкой, хомутом. Т.89613429059.

815.КОЛЬЦА колодезные 0,7м; 1,0м; 1,5м. Т. 89278416247.

821.Кирпичный ДОМ с надворными по-стройками – в **Моргаушском районе.** Т. 89656824848.

828.Блоки КБ от 30 руб., **доски** обре-зные от 5500 руб., **песок,** ОПГС, **щебень.** Доставка. Услуги манипулятора. Т.: 8-903-345-53-24, 8-903-322-25-32.

831.ДРОВА колотые. Т. 89196724748.

832.СЕНО в тюках. Т. 89373744701.

833.Комбикорм, отруби пшеничные. Доставка. Т. 8-937-374-47-01.

ИЗДАТЕЛЬСТВО СУРЧЕ
ХЫПАР
ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ДОМ

Учредитель: Чăваш Республикн Информаци
политикипе массалла коммуникацисен министерствн
"Хыпар" Издательство сурчĕ Чăваш Республикн
хай тытамла учрежденийĕ

Сырнамалли индекс: 54806

Директор-төп редактор тивёсёсене
пурнәсләкан **М.М.АРЛАНОВ**
Редактор **Э.Н.ИВАНОВА**

РЕДАКЦИПЕ ИЗДАТЕЛЬ АДРЕСĖ:
428019, Шупашкар хули, Иван Яковлев проспеккĕ,
13, Пичет сурчĕ, III хут, "Кил-сурт, хушма хушаләх".
ЫЙТСА ПĖЛМЕЛЛИ ТЕЛЕФОНСЕМ:
56-15-30, 56-00-67.
коммерци дирекциĕ:
28-83-70,
56-20-07 – инспекторсем.

Факс: /8352/
28-83-70.
Электронлә
почта:
hypar@mail.ru

hypar2008@rambler.ru
hyparkd@mail.ru

Хаҗата Федерацин сыхану, информаци технологийĕ-сен тата массалла коммуникацисен сферинчи надзор службинче /Роскомнадзор/ 26.04.2013 с. ПИ ФС77-53799 №-пе регистрациленĕ.

16.12.2015. Пичете графикпа 19 сехет те 30 минутра алә пусмалла. 16 сехетре алә пуснә.

Хаҗата "Хыпар" Издательство сурчĕ АУ техника цен-трёне каләпланә, «Чăваш Ен» ИПК АУО типографийёне пи-четленĕ. 428019, Шупашкар хули, И.Яковлев проспеккĕ, 13. 64-24-01 – издательство директорĕ.

Тираж 15872. Заказ 4863.